

ХРОНІКА

DOI: 10.31393/reports-vnmedical-2023-27(2)-30

УДК: 61(092)(477.44-21)(045)

ВАСИЛЬ ДАНИЛОВИЧ БІЛИК - РЕКТОР, ПОЧЕСНИЙ ГРОМАДЯНИН МІСТА ВІННИЦЯ. ДО 100-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ

Юрчишина О. А.

Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова (вул. Пирогова, 56, м. Вінниця, Україна, 21018)

Відповідальний за листування:
e-mail: kraezvnm@gmail.com

Статтю отримано 07 лютого 2023 р.; прийнято до друку 09 березня 2023 р.

Анотація. У статті висвітлено життєвий та науковий шлях В. Д. Білика, відомого невролога, ректора Вінницького державного медичного інституту ім. М. І. Пирогова (1974-1988), учасника Другої світової війни та його внесок у розбудову університету.

Ключові слова: Василь Данилович Білик, невролог, проректор, ректор, доктор медичних наук, професор, кафедра нервових хвороб Вінницького державного медичного університету ім. М. І. Пирогова, Друга світова війна, Вінниччина.

У січні 2023 р. виповнилося 100 років від дня народження Василя Даниловича Білика, ректора Вінницького медичного інституту ім. М. І. Пирогова (1974-1988), почесного громадянина міста Вінниця, висококваліфікованого фахівця-невролога.

В. Д. Білик народився 14 січня 1923 р. у містечку Вапнярка на Вінниччині, в робітничій родині. Змалечку був привчений до праці. У 1940 р. закінчив Вапнярську середню залізничну школу №62 і вступив до Київського медичного інституту. Пізніше, згадуючи своє студентське життя, Василь Данилович зазначав, що воно було нелегким, проте цікавим, сповненим великої жаги до знань, до досягнення омріяної мети - стати лікарем. І хоча у Києві провчився лише рік, та за цей час встиг полюбити столицю. Зрідка йому вдавалося викроїти дешицу часу й відвідати театр, кіно чи побувати у Києво-Печерській лаврі, або на Хрещатику.

Зранку 22 червня 1941 р. в гуртожитку на вулиці Моначирської юнак разом з іншими студентами готувався до іспиту. Про початок війни дізнався лише о 12 годині дня з виступу по радіо Молотова. 24 червня під час повітряної тривоги він успішно склав іспит з органічної хімії. Разом із іншими студентами та киянами брав участь в оборонних роботах навколо столиці - копав протитанкові рови. У липні 1941 р. добровільно прийшов до військкомату і був направлений на навчання до 1-го Тюменського піхотного училища, яке закінчив у 1942 р. Як одного з найкращих випускників, його залишили на викладацькій посаді. Василь Данилович служив командиром взводу курсантів. У жовтні 1945 р. був переведений на таку саму посаду в Західносибірське піхотне училище [6]. Наближаючи Перемогу, Василь Данилович готував для армії офіцерські кадри.

Після демобілізації старший лейтенант Білик продовжив навчання у Вінницькому державному медичному інституті, який з відзнакою закінчив у 1950 р. Впродовж 1950-1951 рр. навчався в клінічній ординатурі на кафедрі нервових хвороб того самого інституту. Працював у неврологічній клініці на базі Вінницької обласної

психоневрологічної лікарні ім. акад. О. І. Ющенка. Завжди спокійний і уважний, молодий лікар одразу заслужив визнання у хворих. Василь Данилович отримував листи, в яких вдячні пацієнти дякували йому за врятоване здоров'я, життя, за людяність. Один із листів був особливо зворушливим: молода дівчина Анастасія Сліпченко з с. Нова Чорторія на Житомирщині дякувала лікареві за те, що він вилікував у неї параліч кінцівок і тепер вона може ходити [3].

Упродовж 1951-1966 рр. В. Д. Білик працював асистентом кафедри нервових хвороб. Наполеглива трирічна праця увінчалася захистом кандидатської дисертації на тему "Матеріали до патофізіології і лікування малої хорей". У 1958 р. рішенням Ради Київського медичного інституту ім. О. О. Богомольця йому було присвоєно науковий ступінь кандидата медичних наук. У 1967 р. Вища атестаційна комісія затвердила В. Д. Білика у вченому званні доцента. Упродовж 1966-1971 рр. науковець працював на посаді доцента кафедри нервових хвороб Вінницького медичного інституту.

У 1971 р. Василь Данилович був призначений на посаду проректора з навчальної роботи. У 1973 р. він успішно захистив докторську дисертацію на тему "Питання клініки, патофізіології і лікування екстрапірамідних гіперкінезів" і того самого року в січні Вища атестаційна комісія затвердила науковця у науковому ступені доктора медичних наук, у жовтні - у вченому званні професора.

У 1974 р. В. Д. Білик був призначений на посаду ректора Вінницького державного медичного інституту ім. М. І. Пирогова [6]. За час своєї діяльності зробив вагомий внесок у розвиток організаційної структури вищого навчального закладу. Під його керівництвом інститут набув статусу 1-ї категорії. "Далекоглядний і мудрий стратег В. Д. Білик готував фундаментальні підвалини до переходу від інституту до університету", - йдеться в матеріалах особової справи колишнього ректора [6]. За час його роботи на цій посаді було створено два нових факультети: удосконалення лікарів та його філії на базі ліку-

вально-профілактичних закладів у м. Хмельницький і підготовчий факультет для навчання іноземних громадян. Також було відкрито проблемну наукову лабораторію з вивчення лікувальних якостей радонових вод курорту в м. Хмельник на Вінниччині; складено кошторис на будівництво нового студентського гуртожитку, науково-дослідного центру; розпочато будівництво другої оздоровчо-спортивної бази в с. Степашки Гайсинського району на Вінниччині... Рік за роком покращувалася матеріальна база інституту: були збудовані 3 студентські гуртожитки, студентська їдальня на 250 місць та аудиторний корпус на території обласної лікарні, спортивно-оздоровчий табір [8].

Під керівництвом Василя Даниловича Вінницький медичний інститут став потужним, престижним і відомим закладом вищої освіти. Ректор налагодив наукові зв'язки з навчальними закладами багатьох республік СРСР, а також із зарубіжними країнами. Саме Василь Данилович започаткував навчання іноземних громадян у Вінницькому медичному інституті, в якому на той час навчалися студенти з країн Азії, Африки, Латинської Америки [6].

"За часів ректорства Василя Даниловича до нашого інституту почали вступати іноземці. І сьогодні в десятках країн світу працюють вихованці цього вишу, які прославляють наше місто й нашу країну. В 2007 році я брав участь у засіданні Генасамблеї ООН у Нью-Йорку. Поруч зі мною сидів темношкірий представник Уганди. Несподівано він почав спілкуватися зі мною... і повідомив, що навчався у Вінницькому медичному інституті, а нині обіймає посаду заступника міністра охорони здоров'я у своїй країні", - згадував експолова Вінницької обласної ради І. Бондарчук [1].

Щорічно на базі інституту відбувалися Всесоюзні та республіканські з'їзди науковців, науково-методичні конференції, наради викладачів вищих медичних закладів освіти. Василь Данилович був одним із організаторів Пироговських читань у Вінниці. За час його діяльності на посаді ректора такі наукові форуми відбулися у 1977 р. і 1983 р.

В. Д. Білик очолював Раду ректорів Вінницького центру вищих навчальних закладів, до якого входили вищі навчальні заклади Вінницької, Хмельницької та Житомирської областей [7, 8]. У 1977 р. Рішенням Вченої ради Вінницького медичного інституту науковець був призначений завідувачем кафедри нервових хвороб і роботу на цій посаді успішно поєднував з роботою ректора.

Василь Данилович виконував значну лікувальну роботу в клініці, безвідмовно надавав висококваліфіковану допомогу в лікувальних закладах міста й області.

У 1984 р. за успіхи у навчанні та вихованні лікарів, підготовці викладацьких кадрів та досягнення в роботі з вирішення завдань охорони здоров'я в Україні навчальний заклад на чолі з Василем Даниловичем було нагороджено орденом "Знак Пошани" [6].

У травні 1988 р. В. Д. Білик звільнився з посади ректора і продовжив очолювати кафедру нервових хвороб, яка

під його керівництвом була зразковою щодо наукової, лікувально-профілактичної та викладацької діяльності. Він був чудовим лектором, успішно керував роботою студентського наукового гуртка. З лютого 2005 р. Василь Данилович перейшов на посаду професора кафедри нервових хвороб.

Білик В. Д. - автор близько 80 наукових праць з невропатології. Напрямами його наукових досліджень були нейроінфекційні захворювання, хвороби екстрапірамідної системи, клінічна епідеміологія нервових хвороб, клініко-епідеміологічна характеристика екстрапірамідної патології в Подільському регіоні України [2]. За час роботи в університеті підготував 3 докторів та 12 кандидатів медичних наук, 3 магістрів медицини, 12 клінічних ординаторів.

Василь Данилович очолював Вінницьке обласне наукове товариство неврологів, психіатрів і наркологів, був Почесним членом науково-практичного товариства неврологів, психіатрів та наркологів України; членом редакційної колегії журналів "Врачебное дело" і "Вісник Вінницького державного медичного університету". У 1992 р. був обраний академіком Міжнародної академії інтегративної антропології. Неодноразово обирався депутатом Вінницької міської та обласної рад [8].

За розвиток освіти та медицини був нагороджений почесними званнями "Заслужений працівник вищої школи УРСР" (1979) і "Відмінник охорони здоров'я" (1971), орденами Трудового Червоного Прапора (1976), Дружби Народів (1981), багатьма медалями, численними грамотами й подяками.

У 1983 р. В. Д. Білик був удостоєний звання лауреата Державної премії УРСР в галузі науки і техніки за "Створення Музею медицини Української РСР, відновлення Музею-садиби М. І. Пирогова, використання їх для широкої пропаганди досягнень вітчизняної медичної науки і практики охорони здоров'я" [5]. За значний особистий внесок у розвиток медичної науки та охорони здоров'я в місті, підготовку висококваліфікованих медичних кадрів, активну участь в громадському житті у 1998 р. був удостоєний звання "Почесний громадянин м. Вінниці" [1].

Усі ті, хто працювали з В. Д. Біликом, пам'ятають його як мудрого й справедливого керівника, згадують про нього з щирою шаною, відзначають його високий фаховий рівень, справжню ерудицію, відданість роботі, а ще відповідальність, скромність, вміння працювати з людьми, глибоке розуміння проблем і завдань вищої медичної школи та шляхів їх вирішення; його людяність у ставленні до колег і пацієнтів.

Василь Данилович користувався беззаперечним авторитетом, був найбільш шанованою людиною в університеті. Понад п'ять десятків літ свого життя він поклав на вівтар служіння медичній науці й практиці, самовідданий роботі. Василь Данилович - автор яскравих спогадів про свій працюватий і мудрий рід, який досліджував, починаючи з XVIII ст., дитячі роки, рідне селище Вапнярка, навчання у медичному інституті, його участь у

Другій світовій війні... А ще писав вірші, в ліричних і філософських поезіях оспівував красу рідного краю, роздуми про сенс буття. Низка патріотичних поезій В. Д. Білика засвідчує його любов до рідної землі, до України та віру в її світле й квітуче майбутнє. Уже на схилі літ написав рядки:

Мені з життям прощатися не страшно
 Бо все вже бачив на віку важкім.
 Одне бажання, щоби мати Україна
 Багатою та незалежною була у майбутті своїм.

Список посилань - References

- [1] Barsky, M. (2013, February 8). Вечір пам'яті почесного громадянина Вінниці Василя Білика [An evening in memory of the honorary citizen of Vinnytsia Vasyl Bilyk]. *Вінницька газета - Vinnytsia newspaper*, (13), 12.
- [2] Protsek, O. G. (2003). Білик Василь Данилович [Vasyl Danylovych Bilyk]. *Енциклопедія Сучасної України - Encyclopedia of Modern Ukraine*, 2, 787. Київ - Kyiv.
- [3] Sheiko, V. (1962, December 31). Справжня людина [A real person]. *Молодий медик - Young doctor*, (42/43), 4.
- [4] Shpakovska, Yu. (2015, June 24). В ньому поєднувались велич і простота... [It combined greatness and simplicity...]. *Вінниччина - Vinnytsia*, (49), 4.
- [5] The Central Committee of the Communist Party of Ukraine and the Council of Ministers of the Ukrainian SSR (1983). Створення Музею медицини Української РСР, відновлення Музею-садиби М. І. Пирогова, використання їх для широкої пропаганди досягнень вітчизняної медичної науки і практики охорони здоров'я. Постанова ЦК КПУ і Ради міністрів УРСР від 13 грудня 1983 р. №502 (18.02.2020) [The creation of the Museum of Medicine of the Ukrainian SSR, the restoration of the M.I. Pirogov Manor Museum, their use for the wide promotion of the achievements of domestic medical science and health care practice. Resolution of the Central Committee of the Communist Party of Ukraine and the Council of Ministers of the Ukrainian SSR dated December 13, 1983 No. 502 (February 18, 2020)]. Комітет з державних премій України в галузі науки і техніки - Committee on state awards of Ukraine in the field of science and technology. <https://bit.ly/2P2SXqG>
- [6] Vasyl Danylovych Bilyk. [Білик Василь Данилович]. Архів Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова. Вінниця, Україна [Archive of Vinnytsia National Medical University named after M. I. Pirogov. Vinnytsia, Ukraine].
- [7] Yurchyshina, O. A. (compiler). (2016). Білик Василь Данилович. Ректори ВНМУ ім. М. І. Пирогова: погляд крізь час (1930-2016) [Vasyl Danylovych Bilyk. Rectors of VNMU named after M.I. Pirogov: a look through time (1930-2016)]. *Бібліографічний покажчик - Bibliographic index*, 50-53. <https://bit.ly/2uLcTr2>
- [8] Yurchyshina, O. A., Kravchuk, N. M., Sukhareva, L. V., Melnyk, M. I., Kovalenko, V. A., Bondarchuk, Y., S., & Bilovus, G. Ya. (2020). *За покликом розуму і серця. Вінниця - місто послідовників М. І. Пирогова. Монографія [At the call of mind and heart. Vinnytsia is the city of followers of M. I. Pirogov. Monograph]*. Вінниця: Нова книга - Vinnytsia: New book.

VASYL DANYLOVYCH BILYK - RECTOR, HONORARY CITIZEN OF THE CITY OF VINNYTSIA. TO THE 100TH ANNIVERSARY OF THE BIRTH

Yurchyshyna O. A.

Annotation. *The article highlights the life and scientific path of V. D. Bilyk, a well-known neurologist, rector of the Vinnytsia State Medical Institute named after M. I. Pirogov (1974-1988), a participant in the Second World War and his contribution to the development of the university.*

Keywords: *Vasyl Danylovych Bilyk, neurologist, vice-rector, rector, doctor of medical sciences, professor, Department of Nervous Diseases of Vinnytsia State Medical University named after M. I. Pirogov, Second World War, Vinnytsia.*